

276 C. A. HAGBERG - J. V. SNELLMAN 17.I 1845
HUB, JVS handskriftssamling

Lund d. 17 Jan 1845.

Bästa Broder!

Härmed sänder jag dig ett par profnumer af Studier och Kritiker för innevarande år jemte många hjerteliga tacksägelse för det öfverseende med hvilket du i Saima bedömt vårt sträfvande här i Lund. Skulle du vilja i Saima samt desslikes genom några vänner i Helsingfors låta tillkännigiva att tidningen ock i år fortsätter, så gjorde du mig en stor vänskapstjenst emedan jag nu mera sjelf öfvertagit förlaget och dervid löper stor risk. Huru skall jag göra för att bequämast och bäst befodra afsättning i Finland?

Om du vill någon gång gifva mig en vink om saker och förhållanden i Finland som här i Sverige böra fästas uppmärksamhet vid så skrif mig till. Jag var just betänkt på att sätta mig ned och skrifva en anmälan af Kung Fjalar då jag feck se uppsattsen i Saima. Du tog ordet ur munnen på mig. Det var icke något att säga om den saken, som ej af dig var utredt, och jag lade ned pennan.

Du ser af medföljande nr att jag anfallit Molbech. Detta anfall kan väl anses bittert, men den Herrn för, synnerligen här i Södra Sverige, ett skoj, som bör näpsas. Det är han, som förmått bladets förre förläggare Glerup att säga upp förlaget. Molbech hade nemligen fått en skarp tillrättavisning i Studier och Kritiker af Nilson. Så står saken till; men jag kunde ej för dylika intrigers skuld låta ett företag falla, som kostat mig så mycken uppoffring och tid och arbete. Detta unter uns.

Gör hvad du finner för gott att i denna sak göra och glöm ej att skrifva till din vän

Carl August Hagberg.

277 J. V. SNELLMAN - J. J. TENGSTRÖM 27.II 1845
HUB, Kellgreniana

Kuopio d. 27 Februari 1845.

40

Vördade Bror!

Min långa tystnad har haft sin nedslående orsak i de mest jordiska af jordiska ting - affärerna, och jag sparar ännu gerna med dem till brefvets slut. Hellre vänder jag mig nu till en varm tacksägelse för Brors välvilliga hågkomst, bevisad i kärkomna brefvet och i de äfven glädjande tryckta ord, hvilka Bror sändt att upplifva mina andligen fattiga dagar. Ännu hjertlig tack för besväret med inropen å Sundvalls auktion och denna åtföljande omsorger till mitt bästa. Jag rätt blyges, när jag tänker på, att Bror under egna mångfaldiga och besvärliga åligganden ännu haft så mycken ledighet att slösa på mig. Jag tänker dervid, såsom jag tyvärr ofta nog haft anledning att tänka, på skillnaden mellan känna och handla.

De erhållna böckerna, hoppas jag, hafva väl ordentligen återvändt. Baur's skrif, visar Tysklands litteratur på en så lätt och intagande

Fransysk fot, att man deröfver förvånas. Hans stil är verkligen att skryta af, och förlåtligt, dass er sich was darauf eingebildet hat. Hinrichs föreföll mig vara föreläsningens charlataneri, och jag bekänner, att jag icke ens orkade med allt. Anekdoter innehöllo intet för mig serdeles anslående. Dock var det af intresse att se, huru radikal Feuerbach är, samt huru det tillgår i Tyska censurens innersta. Bidrag af sednare slag är också (rättare vore) snart jag i tillfälle att lemna. Låt se, om man skall öka min erfarenhet eller, såsom det nu synes, låta blifva att föra förhållandet på sin spets.

I fråga om Fennicismen värderar jag högt Brors anförda inkast. Men kanske är det mitt eget lif och egna förhållanden, som gjort, att jag icke vill erkänna nödvändigheten af den der visa begränsningen, då fråga är om, sträfvandet till, hvad för menniskan och menskligheten är det högsta. Jag kan icke föreställa mig, att det vore rätt någonsin förtvifla om detta högsta, förrän ett helt lifs bemödande visat, att det icke kan hinnas. Orätt är det äfven så att säga »förtvifla». Ty sjelfva sträfvandet är den vinst, som belönar sig sjelf. Begränsningen sörjer världens gång nogsamt för, och jag erkänner djupt nödvändigheten och förnuftet uti att med gladt mod böja hågen under historiens lag – men åter blott för att söka en ny debouche och förtrösta på framtiden. Med ett ord: begränsningen är för stunden, men målet bör vara det högsta och varar evigt!

Så kan jag aldrig få öfver mina läppar en varning till en ung man att pröfva krafterna ||d. ä. förmågan.||. Hellre vill jag säga: pröfva viljan. Finnes denna stark, så finnes äfven kraften; och der den sednare blir otillräcklig, är i min tanke på saken intet förloradt. Ty ur en stark håg växa hundrade upp, hvilka hundrade skola göra't. Men den kloka begränsningens verk blir en individs ringa, som lägger strå till strå, men icke binder ande vid ande.

Än mer måste detta gälla nationer, som lefva för sekler. Finnes väl någon nation på jorden, som icke öfverskattat sina krafter, [jag ville säga, någon världshistorisk nation], och som af detta sträfvande icke haft lif och död. Sverige är i nyare historien det mest framstående exempel och anföres som sådant. Men hvad vore väl Sverige derföretan? Man säger: en klok begränsning i styrkans dagar skulle ökat dessas tal. Men hvar skulle styrkan komma, om en sådan klok beräkning funnits?

Så tunda skulle jag skilja mellan dumdristighet och ädelt mod: att det sednare tager af stunden, hvad den förmår gifva, och tager äfven råd af stunden, böjande sig för dess hårda nödvändighet, men ihågkommande att stunden är blott en stund; då den förra icke ser annat än stunden och af den begär allt. Låt således t. ex. vara, att Finnarne som nation aldrig skola blifva Fransmän. Hvad gör det? De blifva dock allt, hvad de kunna blifva, endast derigenom, att de sträfva till en nations högsta mål – en plats i världshistorien.

Hvad vårt nationallynne angår, så är det visserligen trögt att röra, men det är också i verk och gerning ihärdigt. Deraf, skulle jag tycka, följa två saker: den ena, att man aldrig kan elda och blåsa på för mycket; den andra, att då det en gång tager låga, skall denna icke så lätt släckas. Mycket af nationallynnet hänger dessutom vid det vildhets-tillstånd, i hvilket en stor del af massan befinner sig. Öfver den har aldrig gått en lifvande anda. Kristendomen har ifrån begynnelsen hos den varit formelväsende. Patriotismen, rättare nationalhatet har blott funnits på spridda fläckar, såsom vår krigshistoria lärer. Låt massan en gång känna flägten af en allmän anda, en gång känna som en man och

det kan ingen förutsäga hvad deraf skall blifva,

Om industrin tror jag såsom om all verksamhet, att den är ett verk af nationalandan icke ett villkor för densamma. Den är i de flesta delar af den art, att den kan blifva och dagligen mer och mer blir en gemensam tillhörighet för alla nationer. Vårt land har väl föga räämnen för annat än jordbruk. Men det har vatten, hafvet, sjöarne för kommunikation, forsar för hundradetusental vattenhjul. När engång demokratins stormar börja rasa i industrins nuvarande hemländer skall det kanske blifva vår tur. I all händelse skall sakernas tvång redan för
10 närmaste framtid medföra något. Finnes engång i landet ära och erkännande för den verksama, så skall äfven industriidkaren ega en sporre, som manar honom att något våga. Men erkännandet kan icke finnas, förrän de erkännande hafva *en* röst och *ett* mål.

Mycken pathos finnes – men den är dock för ringa. Intet stort i världen har gått fram utan enthusiasm. Denna skall troligen icke blifva thatkräftig hos närvarande generation, men kanske hos den kommande. Försöket lönar alltid mödan. Vår förflutna tid vittnar väl, att massans passivitet hållit godt stånd mot fremmande inflytande. Men
20 dels har den just icke serdeles blifvit anfäktad, dels lemnar detta ingen säkerhet för framtiden, sedan den nu en gång blifvit anfäktad, dels lemnar detta ingen säkerhet för framtiden, sedan den nu en gång blifvit lyftad ur sina gamla hakar. Säkert synes åtminstone vara, att ett aktivt motstånd har mera kraft. Och om det äfven vore nog med det passiva motståndet; hvartill skall då denna råhetens och försöffningens styrka bevaras? Säkert för att en gång blifva verksam till det goda. Så är ju så godt att dermed börja så först som sist – *så långt stunden medgifver*. Uppenbart är, att fennomanien nu toleras uppifrån. Det kan och skall komma en tid, då så icke sker. Toleransen är beräknad. Men politiken
30 beräknar evinnerligen falskt, då den räknar på att efter behag leda en nations anda, sedan den tillåtit densamma väckas. Historien är full af bevis derpå. Här är »*förmiftets list*» hemma. Och att nu så är, *är en Försynens vink*. Det är min fasta tro.

Jag har skrifvit långt, mindre såsom svar på Brors anmärkningar än för mitt eget rättfärdigande. Min ifver, ville jag, vore ett vittne, huru dyrbart och efterlängtadt Brors gillande är mig.

Till Robert har jag intet vidare skrifvit. Den Neckiska recensionen fick en släng, utan att jag sett signaturen derunder. Hvad jag ville säga, var, att den småsaken blef underlag för en alltför hög diskurs – samt att man så lätt faller de begabbare i händerna. Till publiken får man säga
40 som Adam till Eva hos Jean Paul: »för dig min vän kan man icke vara nog tydlig» – och tillägger jag nog fri från lärd anstrykning. Folket måste tro, att de hvar man och quinna kunnat veta allt detta – blott de brytt sig om att sätta det till pappers.

Min tillgifnaste helsning, och varmaste välönskningar för Brors älskvärda Omgifning. Jag lefver här utan någon tillflykt till en stund af vänskapsfulla ord och glädt mottagande. Tänker derföre ofta med längtan till Brors fridhem och dertill med – ja med ånger öfver mitt sinnes häftighet.

Jag hoppas på glad underrättelse om Brors fortfarande raska helsa och lynne – när tid och tillfälle medgifva några rader.
50

Brors
vördnadsfullt tillgifne
J. V. S:n